

СТАНОВИЩЕ

*От проф. д-р Ангелина Петрова Петрова,
НМА „Проф. Панчо Владигеров“,
за дисертацията на Росица Бояджиева-Вълева,
кандидат за придобиване на научната и образователна степен
„доктор“ с дисертация на тема „Дуетът флейта-туба:
изпълнителски възможности и репертоар“*

Дисертацията на Росица Бояджиева-Вълева се вписва в поредността на трудовете, при които се свързват сферите на изпълнителската практика – т.е. авторът е активен изпълнител и участник в представянето пред публика и в концертния живот, като в същото време разширява сферата на своето търсене с музикологичен и естетски анализ на изпълняваните от него творби. В случая на Росица Бояджиева-Вълева този момент интригува и с това, че авторката/изпълнителка е свързана със създаването и дейността на дуета „Бояджиева-Темнисков“, в който тя се самоопределя в сферата на съвременната музика и най-новото творчество, като се инспирират творби за уникален духов състав. Наред с провокацията на изпълнителската и композиторска практика сега, в теоретичната си работа върху докторската си дисертация тя се опитва да осмисли съвременната композиторска и изпълнителска сфера, които специфичният ансамбъл внася у нас. Принципно подобни изследвания и опити – откъм изпълнителската практика-композиция – към паметта, осмислянето и теоретичната интерпретация са ценни, доколкото сферата на актуалното творчество у нас все повече не е във фокуса на общественото внимание, а и по определени причини и се свива като и разпространяване. Опитът за теоретично осмисляне, както и самата

жива сфера на обекта – част от съвременната изпълнителска практика у нас, е ценен документ, следа за процесите в актуалното композиторско творчество, в което самите изпълнители участват със своето инспириране.

По необходимост участието и съ-участието в актуалното композиторско творчество е свързано и с креативно, включително теоретично и естетско мислене спрямо сферата на съвременната музика.

Дисертантката търси да уплътни полето на камерно-ансамбловото музициране в съвременната музика в две основни полета: фиксиране на обектите, свързани с дуета „флейта-туба“ – състави, репертоар, област на музицирането, евентуални аспекти на стиловете и технически идеи, свързани с тази формация, и теоретично-естетски аспект, в който се опитва да търси и херменевтични белези, за да пресъздаде спецификата на стиловата/ансамблова ниша – дуетът флейта-туба в актуалната практика.

И двата аспекта се разработват съвместно и с един жив и оригинален поглед. Първа глава на дисертацията, озаглавена **ДУЕТЪТ ФЛЕЙТА-ТУБА**, е посветена на композиционните и музикалнотеоретични аспекти, които ситуират подобен дуетен състав в ХХ век. Тук се изследва идеята за комплексния тембър, както и разбирането за Klangfarbenmelodie като причина за търсене на „синтетичен тембър“ в необичайната комбинация на двата крайни в своя диапазон и изразност инструмента – флейта и туба. Смятам, че самият теоретичен и естетски-херменевтичен ракурс (посочването на тембровото и монодийно начало като източник на подобен ансамбъл в ХХ и ХХІ век) е „преживяван“ оригинално от авторката – т.е. разбиране и усещане кореспондират в нейния текст, като тук, разбира се, е и доста сложно да се пресъздадат взаимодействията с композиционните идеи/техники в контекста на ХХ век. Избраният ракурс, който свързва монодичното и тембровото начало, е удачен и идеята за „тембров синтез“ на звукови крайности в монодичен план е защитен и плътно присъства и се проследява в интерпретациите на авторката на дисертацията.

Със завидна прецизност и безспорен приносен елемент се откроява и вторият аспект – информативният. Областта на репертоара за дуото флейта-туба „се отваря“ за първи път в музикологичната практика у нас, а според твърдението на авторката в източници в европейски и световен мащаб тя също не е разработвана с малки изключения. Уникалните състави, които бележат практиката на камерното музициране в композиторските практики от края на миналия и настоящия век, са труден обект и все още на този вид състав не са посветени фундаментални изследвания. Затова дисертацията на Росица Бояджиева е също така пионерска, както и ансамбълът, в който участва.

Трябва да се изтъкне – и това е сред най-ярките и документални, и музикологични приноси на работата – и инспирирането, създаването и премиерните изпълнения на редица творби от български автори, които са създадени специално за дуо флейта туба и са посветени на самата дисертантка и на Николай Темнисков. Сред тях виждаме имената на Васил Казанджиев, Велислав Заимов, Кирил Илиевски, Николай Кауфман, Петър Крумов, Румен Бояджиев-син, Стоян Бабеков, Албена Врачанска, Александър Видлишки, Константин Илиевски, както и на чуждестранни автори като Ян Тегтмайер (Jan Tegtmeier – Германия), Алан Лорилард (Alan Laurillard – Холандия), Александър Мастранджело (Alexandre Mastrangelo – Швейцария). Много от проектите, в които участват произведения, посветени на дуото „Темнисков – Росица Бояджиева“, са част от европейски проекти, така своеобразната биография на композиционния и тембров експеримент с новия тембър и ансамблова звучност се вписва в динамиката на композиционната комуникация, движение и форуми, които свързват България и Европа. Това още веднъж подчертава активната позиция на дисертантката, която провокира стойностна и интригуваща ниша и за българското присъствие в областта на съвременната камерноансамблова музика.

Композиционният, теоретичен и изпълнителски анализ е обект на една от най-предметните глави в дисертацията – третата глава. Според мен тук авторката се придържа към принципа „нищо излишно“ – т.е. теоретичното ѝ осмисляне е много предметно, то търси цялата си значимост във връзката на теоретични и интерпретационни проблеми. По необходимост авторката разделя творбите в три композиционни и стилистични сфери: творби на стилизацията (К. Илиевски и др.), дуетът и българският фолклор (С. Бабеков и др.) и творби, в които се откроява експериментът с техниките и звучностите (Казанджиев, Алън Лорирад, Александре Мастранджело). Предметността на аналитичния ѝ подход, както и прецизно изведеното интерпретационно тълкуване в тази част, са причина за ясения и обективен резултат – произведенията са представени релефно, ясно се разграничават пред читателя в своята специфика, в текста има изразени поанти за всеки автор и творба в тълкуването на интригуващата звукова и композиционна сфера на дуото флейта-туба. Единствено мога да кажа, че поради многостиловостта, която е характерна за изследваните творби, е трудно да се разгърне единен, методологичен аспект, който да се излъчи в резултат от аналитичните подходи. Анализите на дисертанката остават конкретни, адекватни на творбите, те открояват различия, сравняват, категоризират.

Съвсем естествено Росица Бояджиева-Вълева достига до много конкретни за изследвания обект изводи. Сред тях се откроява констатацията, че: *В репертоара на дуото флейта-туба мога да бъдат наблюдавани характерни за съвременната музика, и конкретно за съвременната българска музика, насоки, които се свързват с „разчупването, разпадането, разминаването на познати интерпретационни модели* (стр. 43, автореферат.) Защитено в цялата конкретика на изследването е и твърдението, че: *Дуетът става лаборатория за експериментални или допълнителни инструментални техники* (стр. 44). Естествено се развива идеята, че този тип дует води до *обогащаване на стиловите полета, присъща му е виртуозността, палитрата от образи е ярка и многоцветна.*

В заключение трябва за изтъкна, че актуалността и новото поле, което изследва и обобщава Росица Бояджиева, са причина дисертантката да създаде иновационно, плътно и стойностно изследване. Тя има определен музикологично-исторически, теоретичен и практически принос – както за изследването на съвременната камерна музика, така и за изпълнителска практика. Извън всякакво съмнение е и практически приложното начало, както и практически-приложният принос. Публикациите на докторантката са достатъчни и стойностни.

Като обобщение – дисертацията е иновативна и приносна, определено адмирирам достойното, коректно и защитено авторско присъствие в тази музикологична разработка. Въз основа на постиженията в нея предлагам на почитаемата комисия да присъди на кандидатката Росица Бояджиева-Вълева научната и образователна степен „доктор“.

30 септември 2016

Подпис:

